

Internetcookies: handig of ongezond?

De leerlingen denken na over welke internetcookies ze aanvaarden als ze een website bezoeken en wat de gevolgen hiervan zijn. Dit doen ze aan de hand van een korte theoretische inleiding, een quiz en een interactieve oefening.

Doelstellingen



- ✓ **Uitleggen** wat internetcookies zijn.
- ✓ De verschillende soorten internetcookies **onderscheiden** van elkaar.
- ✓ **Weten** wat het doel is van tracking cookies

Even praten



Internetcookies. Ze duiken overal op wanneer we een website bezoeken. Sinds de GDPR-wetgeving zijn websites ondertussen ook verplicht om te vermelden welke cookies ze gebruiken en de bezoeker de keuze te laten welke cookies ze precies accepteren. De beschrijving van deze cookies is echter vaak vaag en/of niet goed te begrijpen. Toch is het belangrijk om te weten welke informatie cookies over ons bijhouden.

Maar wat zijn cookies nu eigenlijk? Cookies zijn kleine tekstbestandjes die op jouw toestel (smartphone, laptop, PC, tablet) worden gezet als je naar een site surft. Deze tekstbestandjes zien eruit als computercode en ze houden informatie bij over je surfgedrag (hoe lang je naar iets kijkt, hoe je muis beweegt, waar je op klikt, ...) Wanneer je een website voor het eerst bezoekt, verschijnt er onderaan een zogenaamde 'cookiebrowser': een pop-up (klein venster dat plots verschijnt) [LM2 dat je meer informatie geeft over de cookies waar de website gebruik van maakt. Niet alle cookies werken namelijk op dezelfde manier of hebben dezelfde doelen. We onderscheiden 3 soorten cookies.

1) **Functionele cookies** zijn noodzakelijk om de website te laten werken. Deze cookies onthouden bijvoorbeeld wat je in je winkelmandje stopt, in welke taal je de website wilt bekijken en het feit dat je bent ingelogd. Dat is handig voor jou én de beheerder van de website. Op die manier kan die laatste de werking van de website verbeteren. Voor deze cookies heeft de eigenaar van de website jouw toestemming niet nodig, maar hij mag de cookies niet gebruiken voor andere doeleinden dan het verbeteren van de website.

2) **Analytische cookies** geven de beheerder van een website meer inzicht in hoe goed de website het doet. Hoeveel bezoekers telt de site? Hoe komen mensen er terecht? Welke pagina's worden het meest bezocht? Deze cookies kunnen daar een helder beeld van schetsen. Ook hier heeft de beheerder je toestemming niet nodig, zolang de gegevens anoniem blijven.

3) Een laatste, veelbesproken vorm van cookies zijn **tracking cookies**. Tracking cookies zijn in de eerste plaats bedoeld om een profiel van jou als internetgebruiker te creëren. Zo houden ze bijvoorbeeld bij welke websites je bezoekt, welke video's je bekijkt, wat je opzoekt, welke zaken je online koopt, etc. Deze cookies worden tijdelijk op je toestel geplaatst en volgen je surfgedrag over verschillende websites heen. Zo kunnen organisaties of reclamemakers jou op een later moment een gepersonaliseerde advertentie tonen, die perfect aansluit bij jouw profiel en interesses.

Als je cookies accepteert, ga je ermee akkoord dat je surfgedrag tijdelijk wordt bijgehouden. Informatie en advertenties die je vanaf dan te zien krijgt, zijn dan vaak afgestemd op jouw (cookie)profiel. Voel je je daar niet comfortabel bij? Dan is het een goed idee om cookies voortaan te weigeren en je cookies regelmatig te wissen in de instellingen van je browser. Dan worden de tekstbestandjes van jouw harde schijf gewist en begin je met een schone lei.

Activiteit



Wat heb je nodig?

- Bord om op te schrijven
- Werkblad "Quiz: welke cookie is het?"
- Werkblad "De leerling als marketeer"
- Papier en schrijfmateriaal
- Computers, laptops of tablets.

1. Verkennend klasgesprek.

Je begint met een inleidend klasgesprek over cookies. Zo peil je wat de leerlingen al weten over dit thema.

Enkele vragen om te stellen:

- Als je een website bezoekt, heb je dan al eens een pop-up zien passeren over "cookies"?
- Heb je ooit al eens reclame-advertentie gezien over iets dat je nog niet zo lang geleden hebt opgezocht op het internet?
- Heb je ooit op sociale media al een filmpje zien passeren over iets wat je hebt opgezocht op het web?

Na deze vragen legt je kort uit wat cookies zijn (maar ga nog niet te veel in de details). Gebruik hiervoor de uitleg van hierboven uit het stukje 'Even Praten', of bekijk dit filmpje uit de EduBox van de VRT als inspiratie:

https://www.youtube.com/watch?v=dYKFXIS_cKk

2. Verschillende soorten cookies

Na de inleiding ga je dieper in op de verschillende soorten cookies. Als leerkracht teken je de 3 cookies ook op het bord. Gebruik de uitleg uit het stukje 'Even Praten' als info om de verschillende cookies uit te leggen. Leg duidelijk het verschil uit tussen de drie verschillende soorten cookies en schrijf eventueel enkele kernwoorden van elke soort op het bord. De leerlingen kunnen dit eventueel ook neerschrijven op een eigen papier.

3. Quiz

Na de uitleg is het tijd voor een korte quiz waarbij de leerlingen moeten antwoorden over welke soorten cookies het gaat. Hieronder vind je de verschillende antwoorden op de vragen. De quiz zelf vind je als bijlage op het einde van deze activiteit. Je kan ervoor kiezen om de leerlingen deze vragen apart te laten beantwoorden, in kleine groepjes of klassikaal.

Antwoord vraag 1: Analytische cookies. Ketnet houdt bij hoeveel views hun video's behalen zodat ze weten hoeveel mensen ze bereiken.

Antwoord vraag 2: Tracking cookies. Hierbij wordt een online profiel van jou opgesteld zodat ze doelgerichte reclame naar jou kunnen sturen. De cookies 'tracken' (volgen) jou van de site van de drinkflessen die je hebt bezocht naar jouw sociale mediaprofiel.

Antwoord vraag 3: Functionele cookies. Het gaat hier over cookies die noodzakelijk zijn om de site van Playstation te laten werken.

Antwoord vraag 4: Tracking cookies. De tracking cookies van Bol hebben onthouden dat je 10 minuten op de site van Sony hebt gekeken naar een bepaalde koptelefoon. Daardoor vermoeden ze dat je interesse hebt in deze koptelefoon en tonen ze deze de volgende keer opnieuw.

4. Opdracht: Hoe werken tracking cookies?

Om duidelijk te maken aan de leerlingen hoe tracking cookies werken, doen ze een korte oefening. Hierdoor begrijpen ze beter wat er gebeurt als ze deze cookies accepteren. Er zijn twee soorten oefeningen. De eerste voor leerlingen die weinig of geen ervaring hebben met zoekopdrachten uitvoeren op het internet. De tweede oefening is voor leerlingen die wel al ervaring hebben met zoekopdrachten uitvoeren.

4.1. De leerling als marketeer (individuele oefening).

Elke leerling krijgt het bijlageblad: de leerling als marketeer. Hier kruipen de leerlingen in de rol van een marketeer die een advertentie moet maken. De leerlingen krijgen een beschrijving van een persoon met informatie over wat deze persoon doet online. Deze informatie is (zogezegd) afkomstig van de tracking cookies. De leerling bekijkt het profiel en denkt na over welke advertentie ze zouden kunnen maken op basis van de informatie. Indien dit te moeilijk is voor de leerling kan deze oefening ook klassikaal gemaakt worden. Er zijn verschillende antwoorden mogelijk; zolang de advertentie iets te maken heeft met de dingen die werden opgezocht. Na het overlopen van de juiste antwoorden kunnen de leerlingen (optioneel) de advertentie zelf tekenen.

4.2. De leerlingen als Surfer, Cookie en marketeer (opdracht in duo's).

- Verdeel de leerlingen in groepjes van 2. Elk groepje heeft een laptop, tablet of PC ter beschikking om online dingen op te zoeken.
- De eerste leerling (de Surfer) krijgt een opdracht om online uit te voeren. Hieronder vind je alvast drie verschillende opdrachten, maar je kan er gerust extra bij verzinnen. Je geeft de surfer de opdracht om tenminste 2 verschillende sites te bezoeken!

1. Ga op zoek naar een boek over een van jouw interesses (voorbeeld: ruimtevaart, dieren, technologie, sport).
2. Ga op zoek naar een koptelefoon die je zou kunnen kopen.
3. Ga op zoek naar een game die je zou willen spelen.

- De andere leerling (de Cookie) krijgt een papier of Post-It. Terwijl de Surfer de sites opzoekt, schrijft de Cookie neer welke sites er allemaal worden bezocht. Daarna moet de Cookie raden waar de Surfer naar op zoek was.
- De twee leerlingen (de Surfer en de Cookie) worden nu één en moeten nu samenwerken. Ze nemen nu de rol van de marketeer aan en moeten samen nadenken over welke advertentie ze zouden maken op basis van de sites die bezocht werden.
- Indien er nog tijd is: draai de rollen om! De Surfer wordt de Cookie en vice versa.

Opmerking voor de leerkracht

Deze opdracht kan je ook klassikaal doen. Als leerkracht bezoek je verschillende sites en de leerlingen moeten dan samen tot advertenties komen.

5. Groepsdiscussie: tracking cookies wel of niet accepteren?

(Optioneel, vooral aan te raden voor het middelbaar onderwijs).

Ondertussen weten de leerlingen dat er verschillende cookies zijn, wat ze doen en hoe de tracking cookies werken. Maar moeten ze die nu best wel of net niet accepteren? Uiteindelijk maakt iedereen hier natuurlijk zelf een keuze in, maar het is wel belangrijk om een paar dingen te overwegen:

- Weet ik wat de cookies over mij willen verzamelen en ben ik het daar mee eens?
- Klik ik op 'alles accepteren' omdat dat de makkelijkste optie is of omdat ik dat ook echt oké vind.
- Je kunt cookies ook achteraf nog uitschakelen (maar dat betekent dat ze tot dat moment wel nog info hebben verzameld).

Start een groepsdiscussie/debat in de klas over het wel of niet accepteren van tracking cookies. Wie accepteert er cookies en wie niet? Waarom wel of niet? Is het erg om gevolgd te worden door cookies zodat bedrijven ons producten en video's kunnen aanraden?

Kunnen we nog zelf kiezen wat we leuk vinden en kopen als we de hele tijd advertenties zien op basis van ons surfgedrag.

Uitbreiding / extra middelen:

Deze link geeft uitleg over hoe je je cookies kan beheren en verwijderen in Google Chrome.

<https://support.google.com/chrome/answer/95647hl=nl&co=GENIE.Platform%3DDesktop>

Lessen

Cookies horen erbij als je op het internet gaat. Sommige zijn interessant voor jou en de website, andere vooral voor de website en adverteerders. Je hebt zelf een keuze om deze tracking cookies wel of niet te accepteren.

Quiz: Welke cookie is het?

Doe de quiz en kom erachter over welke soort cookies het gaat!

1. Je wilt graag de uitzending van Karrewiet herbekijken en surft naar de site van Ketnet. Je klikt de video aan en laat deze volledig uitspelen. Ketnet rekent jouw "view" bij de rest van de "views". Dit is een voorbeeld van:

- Functionele cookies
- Analytische cookies
- Tracking cookies

2. Je wilt een nieuwe drinkfles kopen en bezoekt allerlei sites om verschillende modellen te vergelijken. De volgende dag krijg je op sociale media verschillende advertenties te zien van drinkflessen. Dit is een voorbeeld van:

- Functionele cookies
- Analytische cookies
- Tracking cookies

3. Je bezoekt de website van Playstation en duidt aan dat je in het Nederlandstalig gebied van België woont. Alle games die je opzoekt op deze website verschijnen in het Nederlands. Dit is een voorbeeld van:

- Functionele cookies
- Analytische cookies
- Tracking cookies

4. Je wilt een nieuwe koptelefoon kopen en bezoekt de website Bol. Bij een webpagina van een koptelefoon van Sony spendeer je 10 minuten om alle informatie te lezen. Je besluit om er nog een nachtje over te slapen. De volgende dag bezoek je de website Bol opnieuw en het eerste product dat je ziet is de koptelefoon van Sony. Dit is een voorbeeld van:

- Functionele cookies
- Analytische cookies
- Tracking cookies

De leerling als marketeer

Ontdek alle informatie die de cookies over Dylan hebben verzameld. Je kunt dan in de huid kruipen van een marketingexpert en gerichte reclame maken op basis van zijn profiel.

Profiel van Dylan:

- Dylan is 13 jaar oud, hij is geboren op 13 april en woont in Brussel.
- Dylan spendeert veel tijd op YouTube. Hier kijkt hij filmpjes en streams van andere mensen die gamen. Hij houdt vooral van Minecraft en Roblox. Deze games speelt hij ook zelf.
- Dylan gaat naar de scouts en danst graag in zijn vrije tijd.
- Hij zoekt veel informatie over dinosauriërs op online.
- Dit zijn de drie laatste sites die hij onlangs bezocht heeft:
 1. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Dinosauriërs>
 2. <https://www.nl.fnac.be/s359929/PS4/Alle-PS4-Games>
 3. <https://kinapolis.be/nl/bioscopen/kinapolis-brussel/info/>
- Dit zijn enkele zaken die hij online heeft opgezocht.

o Is een zakmes toegelaten in de Scouts?

o Dino Museum in Brussel

o Welke drinkbus is de beste?

o Minecraft update

Oefening

- Waar zou je de advertentie plaatsen (Welk platform?) Waar heeft Dylan de meeste kans om deze advertentie te zien?
- Wat zou je willen adverteren? Wat zou de interesse van Dylan prikkelen? Gebruik de informatie uit zijn profiel om een advertentie te maken waar Dylan zou op kunnen klikken.
- Optioneel: teken de advertentie